

ЛЕКЦІЯ 2_ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

3 Методи визначення собівартості продукції

Методи визначення собівартості продукції

1. Кошторисні. Собівартість товарної продукції визначають, додаючи до суми кошторису інші витрати, що відносяться на собівартість.

2. Підсумовування попередньо визначеної собівартості окремих виробів:

$$C = \sum_{i=1}^n C_i \times Q_i ,$$

де C – загальна собівартість товарної продукції; n – кількість найменувань продукції; C_i – собівартість одиниці продукції; Q_i – загальний обсяг виробництва продукції i -го виду.

3. Пофакторний метод, за яким визначають собівартість продукції з урахуванням впливу різноманітних чинників на її формування.

$$C = C_{\phi} \pm \sum_{j=1}^m \Delta C_j ,$$

де C_{ϕ} – собівартість планового обсягу товарної продукції за рівнем витрат базового (минулого) періоду. Така собівартість називається розрахунковою; m – кількість факторів, які впливають на собівартість продукції в плановому періоді; ΔC_j – зміна собівартості під впливом різноманітних факторів.

4 Калькуляція собівартості

Калькуляція собівартості є визначенням витрат за статтями собівартості.

Калькуляція собівартості:

Стаття I. Сировина та матеріали.

Витрати матеріалів на виробництво продукції визначаються так:

$$M_{\phi} = \sum_{i=1}^n Q_i \times M_{\phi i} \pm M_{\text{нв}} ,$$

де Q_i – обсяг випуску продукції i -го найменування в натуральному виразі; n – кількість найменувань виготовленої продукції; M_{ei} – норма витрат матеріалу на одиницю i -го виробу; $M_{не}$ – витрати матеріалу на зміну залишків незавершеного виробництва.

Витрати виробництва за цією статтею:

$$B_m = \sum_{i=1}^n M_{ni} \times C_{mi} - \sum_{i=1}^n M_{відxi} \times C_{відxi},$$

де B_m – витрати виробництва за статтею "Сировина і матеріали"; C_{mi} – ціна придбання сировини та матеріалів i -го виду; $C_{відxi}$ – ціна реалізації відходів сировини та матеріалів i -го виду; $M_{відxi}$ – витрати сировини та матеріалів i -го виду, що пішли у відходи; n – кількість видів, сировини та матеріалів.

Стаття II. Енергія технологічна.

Витрати за цією статтею обчислюються за нормами витрат і тарифами на енергію за формулою:

$$C_{en} = \sum_{i=1}^n C_{eni} \times C_{mi},$$

де C_{mi} – ціна-тариф на застосування i -го виду енергії; C_{eni} – норми витрат i -го виду енергії; n – кількість видів енергії.

Стаття III. Основна та додаткова заробітна платня виробничих робітників.

До цієї статті належать витрати на оплату праці робітників, які безпосередньо виготовляють продукцію.

Стаття IV. Утримання та експлуатація машин і механізмів.

Стаття IV є комплексною. Вона охоплює витрати на:

- амортизаційні відрахування на відтворення машин та устаткування;
- електроенергію, пальне, мастильні матеріали для машин та устаткування;
- придбання технологічного інструменту, запасних частин та агрегатів для устаткування;
- ремонт та технологічне обслуговування;
- заробітну платню обслуговуючого персоналу.

Стаття V. Загальновиробничі (накладні) витрати.

До неї входять витрати на:

- управління, виробниче та господарське обслуговування в межах виробництва;
- заробітну платню з відрахуваннями на соціальні потреби працівників управління, спеціалістів, службовців;
- амортизаційні відрахування по будівлях і спорудах;
- охорону праці;
- техніку безпеки, охорону, протипожежну охорону;
- дослідження, випробування, винахідництво;
- підготовку кадрів, адміністративні та канцелярські витрати;
- відрядження;

- обов'язкові платежі (страхування майна, платежі за забруднення навколишнього середовища);
- придбання патентів, ліцензій тощо.

Розподіляються накладні витрати пропорційно основній заробітній платі основних виробничих робітників, крім амортизаційних відрахувань. Вони обчислюються окремо та додаються до визначеної суми.

$$C_{\text{накл}} = q \times C_{\text{зосн}} + A_{\text{бс}},$$

де q – відсоток загальновиробничих витрат у заробітній платі основних виробничих робітників; $A_{\text{бс}}$ – амортизаційні відрахування по будівлях і спорудах на їх повне оновлення.

Стаття VI. Підготовка й освоєння виробництва.

До цієї статті належать витрати на:

- освоєння нових підприємств, виробництв, цехів;
- підготовку й освоєння нової продукції;
- підготовчі роботи в добувній промисловості.

Такі витрати списуються на продукцію рівними частками за встановлений період їх відшкодування.

Стаття VII. Позавиробничі витрати.

До позавиробничих витрат відносять витрати на:

- маркетингові дослідження;
- рекламу продукції;
- заходи щодо стимулювання збуту.

Запитання для самоконтролю

1. Визначте економічну сутність поточних витрат підприємства, їх склад.
2. Розкрийте економічну сутність собівартості продукції як економічної категорії та показника, який характеризує ефективність роботи підприємства.
3. Визначте, які витрати входять до собівартості продукції.
4. Зробіть порівняння визначення поняття “собівартість” як економічної категорії та з точки зору бухгалтерського обліку.
5. За якими ознаками класифікують витрати, які входять до собівартості продукції?
6. У чому полягає різниця між економічними та бухгалтерськими витратами?
7. Розкрийте особливості та відмінні риси постійних та змінних витрат.
8. Наведіть алгоритм визначення критичного обсягу виробництва продукції.
9. Охарактеризуйте методи визначення собівартості продукції.
10. Як здійснюється калькуляція собівартості продукції?